

POSTANOWIENIE

21 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Beata Janiszewska (sprawozdawca)

SSN Marcin Łochowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 21 lutego 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 29 stycznia 2020 r., VI ACa 544/18,
w sprawie z powództwa Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie
przeciwko W. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Powódka Agencja Nieruchomości Rolnych (obecnie Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa), po modyfikacji powództwa, wniosła ostatecznie o zasądzenie od F. S.A. w W. (wówczas: P. S.A. w G.) 1 482 358,21 zł, ewentualnie o zasądzenie od tego pozwanego 1 057 897,79 zł oraz o zasądzenie od P. S.A. w G. 424 370,42 zł – w obu wypadkach z bliżej określonymi odsetkami.

Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo główne (pkt I.), zasądził na rzecz powoda 873 692,71 zł wraz odsetkami od F. S.A. w W. (pkt II. a) oraz 68

360,25 zł z odsetkami od P. S.A. w G. (pkt II. b) i oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II.), a także orzekł o kosztach postępowania (punkty III.-VI.).

Na skutek apelacji powoda oraz obu pozwanych Sąd Apelacyjny w Warszawie w punkcie I. swojego wyroku zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że w punkcie drugim nadał mu treść:

„a) zasądza od F. Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie kwotę 1 057 987,79 zł [...] z odsetkami ustawowymi za opóźnienie [...]

b) zasądza od P. Spółki Akcyjnej w G. na rzecz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie kwotę 67 715,34 zł [...] z odsetkami ustawowymi za opóźnienie [...]

a w pozostałej części powództwo oddala”.

oraz w ramach tego punktu zmienił część rozstrzygnięć o kosztach postępowania. W punkcie II. swego wyroku Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda i pozwanej P. S.A. w G. w pozostałej części oraz apelację pozwanej F.S.A. w W. w całości, natomiast w dalszych punktach (III. i IV.) orzekł o kosztach postępowania.

Powód wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. Wskazał, że zaskarża go „w części oddalającej powództwo przeciwko P. S.A. w kwocie 356.655,08 złotych z należnymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2007 roku do dnia zapłaty (punkt I wyroku Sądu Apelacyjnego i punkt II b wyroku Sądu Okręgowego)” oraz „w części kosztowej (punkt I i IV wyroku Sądu Apelacyjnego oraz punkt IV i V wyroku Sądu Okręgowego)” (s. 2 skargi kasacyjnej).

We wnioskach skargi kasacyjnej skarżący wniósł „o zmianę zaskarżonego w części wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 stycznia 2020 roku, sygn. akt VI ACa 544/18 (zasądzaającego od P. S.A. kwotę 67.715,34 złotych z odsetkami i oddalającego powództwo w pozostałej części), poprzez zasądzenie od pozwanej spółki pod firmą P. Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie kwoty 424.370,42 złotych” wraz z bliżej opisanymi odsetkami oraz o zmianę rozstrzygnięcia w zakresie

kosztów postępowania i zasądzenie tych kosztów za etap postępowania ze skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu z uwagi na obarczenie jej nieusuwalnymi wadami konstrukcyjnymi.

Wskazany przez powoda zakres zaskarżenia nie pozostaje w korelacji z wnioskami skargi kasacyjnej, nadto wnioski te zostały sformułowane nieprawidłowo, w sposób nieprzystający do natury postępowania ze skargi kasacyjnej. Jednocześnie skarżący błędnie zidentyfikował treść rozstrzygnięć zawartych w wyroku Sądu Apelacyjnego, nietrafnie przyjmując, że ocena o niezasadności dalej idących (ponad kwotę 67 715,34 zł, tj. do łącznej kwoty 424 370,42 zł) roszczeń wobec pozwanej P. S.A. w G. znalazła odzwierciedlenie w punkcie I. wyroku Sądu Apelacyjnego, podczas gdy ewentualny zakres zaskarżenia związany z tym punktem powinien być ograniczać się do zakwestionowania tej jego części, która odnosiła się do częściowego uwzględnienia apelacji wspomnianej pozwanej i obniżenia zasądzonej od niej kwoty z 68 360,25 zł do 67 715,34 zł; wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiłaby jednak w takim wypadku mniej niż tysiąc złotych, czyli w sposób oczywisty nie czyniłaby zadość wartości progowej (50 000 zł) decydującej o dostępności skargi kasacyjnej.

Ze skargi kasacyjnej powoda wynika, że w jego ocenie apelacja wniesiona w stosunku do pozwanej P. S.A. w G. powinna była zostać uwzględniona ze skutkiem zmiany wyroku Sądu Okręgowego, przy czym zmiana ta powinna, zdaniem skarżącego, wyrażać się w zasądzeniu kwoty 424 370,42 zł – w miejsce sumy 68 360,25 zł, zasądzonej przez Sąd pierwszej instancji. Wbrew takim oczekiwaniom powoda co do treści rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego, Sąd ten uwzględnił częściowo apelację skarżącego, lecz jedynie w stosunku do drugiej z pozwanych spółek (F. S.A w W.), natomiast oddalił apelację powoda w stosunku do P. S.A. w G., a ponadto uwzględnił, choć jedynie w niewielkim zakresie, apelację P. S.A. w G., pomniejszając zasądzoną od tej spółki przez Sąd Okręgowy kwotę należną powodowi o 644,91 zł.

Oddalenie apelacji skarżącego nastąpiło przy tym w ramach punktu II. wyroku Sądu drugiej instancji, natomiast punkt I. tego wyroku był dla powoda w całości korzystny w relacji z pozwaną F. S.A. w W. (odnosił się do zwiększenia zasądzonej przez Sąd Okręgowy kwoty) oraz niekorzystny w relacji z pozwaną P. S.A. w G. – co do kwoty 644,91 zł, o którą pomniejszone zostało rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego (w części dotyczącej *meritum* sprawy; w postępowaniu ze skargi kasacyjnej nie następuje bowiem samodzielna kontrola rozstrzygnięcia o kosztach postępowania).

W świetle powyższych uwag zakres zaskarżenia wskazany przez powoda w części opisowej nie poddaje się rekonstrukcji. Niewątpliwie bowiem Sąd Apelacyjny, jako sąd drugiej instancji, nie orzeka bezpośrednio o zgłoszonym w sprawie roszczeniu. Sąd ten orzeka dopiero na skutek wniesienia apelacji i, stosownie do oceny sprawy, może ją oddalić (art. 385 k.p.c.) lub zmienić zaskarżony wyrok i orzec co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.), ewentualnie wydać rozstrzygnięcia z art. 386 § 2, 3 i 4 k.p.c. Zaskarżenie orzeczenia Sądu drugiej instancji „w części oddalającej powództwo przeciwko P. S.A. w kwocie 356.655,08 złotych [...]” jest nieadekwatne do przedmiotu rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny nie oddalił powództwa przeciwko wskazanej pozwanej, lecz – przez częściowe uwzględnienie apelacji wspomnianej ostatnio spółki – zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego, obniżając nieznacznie kwotę zasądzoną na rzecz KOWR od P. S.A. w G.. Jednocześnie oddalenie apelacji powoda wobec tej spółki (w punkcie II. wyroku) oznaczało, że Sąd Apelacyjny, wbrew wnioskowi apelacji powoda, nie znalazł podstaw do powiększenia kwoty zasądzonej na jego rzecz przez Sąd Okręgowy.

Chcąc uzyskać od P. S.A. w G. łącznie 424 370,42 zł skarżący winien był zatem zaskarżyć wyrok Sądu Apelacyjnego w punkcie I. w zakresie, w jakim uwzględniał on apelację omawianej spółki (tj. co do 644,91 zł), a także punkt II. w zakresie, w jakim oddalono w nim apelację powoda w stosunku do P. S.A. w G.. Zaskarżenie wyłącznie punktu pierwszego wyroku Sądu Apelacyjnego nie otwiera Sądowi Najwyższemu możliwości dokonania kontroli kasacyjnej rozstrzygnięcia, które zostało zawarte w punkcie drugim tego wyroku, dotyczącym oddalenia apelacji powoda. Nie mogło odnieść oczekiwanego rezultatu zaskarżenie także

orzeczenia Sądu Okręgowego oraz rozstrzygnięć o kosztach, ponieważ skarga kasacyjna przysługuje od „wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie” (art. 398¹ § 1 k.p.c.).

Skarga podlegała odrzuceniu także w razie pominięcia nieprawidłowo wskazanego opis przedmiotu zaskarżenia oraz odwołania do rozstrzygnięć, które nie podlegają kontroli kasacyjnej, tj. poprzestaniu na przyjęciu, że powód zaskarżył punkt pierwszy wyroku Sądu Apelacyjnego, który rzeczywiście częściowo niekorzystny dla strony skarżącej. Rzecz w tym, że wartość przedmiotu zaskarżenia, wyrażająca także interes sprawny powoda w zaskarżeniu tego rozstrzygnięcia, wyraża się kwotą 644,91 zł i w oczywisty sposób nie przekracza progowej wartości przedmiotu zaskarżenia określonej w art. 398² § 1 zd. 1 k.p.c.

Wadliwość skargi kasacyjnej powoda wynika także ze sposobu ujęcia zawartych w niej wniosków.

Należy przypomnieć, że stosownie do art. 398⁴ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać m.in. oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części (pkt 1.), oraz przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (pkt 2.). Zgodnie natomiast z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. skarga taka powinna zawierać wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany. Elementy te mają dla skargi charakter konstrukcyjny, a ich brak nie podlega usunięciu. Wniosek taki wynika z porównania treści art. 398⁶ § 2 k.p.c. *in medio* oraz art. 398⁶ § 1 k.p.c. Tylko drugi z tych przepisów dopuszcza sanowanie określonych braków skargi kasacyjnej; nie dotyczy to jednak braków odnoszących się do wymienionych na wstępie elementów konstrukcyjnych skargi (zob. postanowienie SN z 29 października 2021 r., V CSK 31/21).

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym od orzeczenia, które jest już prawomocne. Oznacza to, że jakkolwiek ingerencja w treść rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji musi być poprzedzona formalnym uchyleniem zaskarżonego wyroku, w całości lub w części, stosownie do żądanego zakresu uchylenia. Wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku, zgłoszony

w analizowanym obecnie przypadku, jest właściwy dla apelacji, a nie skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 8 października 2021 r., I CSK 699/20).

Bezwzględnie wymagane jest również, by zakres zaskarżenia i wniosek o uchylenie lub o uchylenie i zmianę orzeczenia były ze sobą ściśle skorelowane; brak takiej korelacji skutkuje odrzuceniem skargi kasacyjnej (zob. postanowienia SN: z 12 października 2007 r., V CSK 309/07; z 23 sierpnia 2012 r., III CSK 161/12; z 21 kwietnia 2021 r., IV CSK 58/21). Elementy wymienione w art. 398⁴ § 1 k.p.c. stanowią zrąb omawianego środka zaskarżenia i dopiero ich prawidłowe skonstruowanie pozwala uznać dane pismo za odpowiednio sformułowaną skargę kasacyjną. Skarga ta wnoszona jest bowiem od orzeczenia cechującego się walorem prawomocności, wobec czego, niezależnie od ogólnych zasad skargowości i dyspozycyjności, skarżący powinien w sposób w pełni precyzyjny określić granice możliwej ingerencji Sądu Najwyższego w orzeczenie, od którego wywiedziona jest skarga. Brak zsynchronizowania zakresu zaskarżenia i wniosku skargi powoduje, że niemożliwe staje się ustalenie granic kognicji Sądu rozpoznającego skargę kasacyjną; pismo takie nie spełnia konstrukcyjnych wymagań stawianych wspomnianym skargom, a w konsekwencji musi podlegać odrzuceniu.

Z powyższego wynika, po pierwsze, nakaz prawidłowego sformułowania wniosku skargi, a po drugie – zsynchronizowania go z zakresem zaskarżenia. Wymagania te trudno uznać za nadmiernie sformalizowane czy skomplikowane, skoro wynikają one wprost z przepisów prawa, a skarga kasacyjna może zostać wniesiona wyłącznie przez zawodowego prawnika (szerzej – zob. postanowienie SN z 20 lipca 2023 r., I CSK 4971/22).

Skarga wniesiona przez powoda nie spełnia opisanych wyżej wymagań. Zgłoszony przez skarżącego wniosek nie zawiera bowiem żądania uchylenia zaskarżonego wyroku – wbrew jednoznaczному unormowaniu z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. Jednocześnie żądanie zmiany zaskarżonego wyroku „przez zasądzenie” nie przystaje do opisanego wyżej modelu orzekania przez Sąd drugiej instancji. Sąd Apelacyjny nie może zasądzić dochodzonego w sprawie roszczenia „samodzielnie”, lecz, stosownie do art. 386 § 1 k.p.c., czyni to w drodze

zmiany zaskarżonego apelacją wyroku Sądu pierwszej instancji. Wniosek o wydanie przez Sąd Najwyższy orzeczenia reformatoryjnego powinien zatem obejmować szczegółowo opisane żądanie zmiany wyroku Sądu Apelacyjnego, które to żądanie – aby mogło zrealizować dążenia powoda – powinno obejmować zmianę orzeczenia uwzględniającego apelację pozwanej P. S.A. w G. (co do kwoty 644, 91 zł) oraz, przede wszystkim, odwrócenie kierunku orzeczenia o apelacji samego skarżącego.

Wniosek wywiedzionej w sprawie skargi kasacyjnej nie spełnia zatem wymagań wynikających z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., a ponadto nie jest zharmonizowany z zakresem zaskarżenia. Wyżej wyjaśniono już bowiem, że rozstrzygnięcie o zasadniczej części kwoty, która w ocenie powoda była mu należna od P. S.A. w G., zawarte zostało w punkcie II. wyroku Sądu Apelacyjnego, tymczasem punkt ten nie został w żadnej części zaskarżony.

Opisane tu uchybienia uzasadniały odrzucenie skargi kasacyjnej już przez Sąd drugiej instancji – na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Wobec nieuczynienia tego przez Sąd Apelacyjny, skarga podlegała odrzuceniu przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398⁶ § 2 k.p.c. O kosztach nie orzeczono, mając na uwadze to, że żądanie ich zasądzenia zostało przez pozwaną powiązane wyraźnie wyłącznie z przypadkami odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania lub jej oddalenia. Rzecz nie w tym, że w odpowiedzi na skargę należy antycypować wszelkie możliwe zapaść w sprawie rozstrzygnięcia, lecz w tym, by zgłaszane przez strony wnioski formułowane były w sposób, który umożliwia rozstrzygnięcie o kosztach w każdym wypadku. Orzeczenie w tym przedmiocie nie jest wydawane z urzędu i wymaga zgłoszenia wniosku, którego treść nie może być uzupełniana, ze szkodą dla drugiej ze stron, przez sam Sąd. Możliwe jest postawienie wniosku o charakterze ogólnym, a jego nadmierne zawężenie, zgodnie z zasadą dyspozycyjności, obciąża tego, kto zdecydował się na taki zabieg (zob. postanowienie SN z 29 czerwca 2022 r., I CSK 417/22).

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[a!]

